

Dr Monika Płachta

AUTOREFERAT

Celem sztuki, nie jest spowodowanie chwilowego wydzielania się adrenaliny, ale stopniowe budowanie, na przestrzeni całego życia, stanu oczarowania i wewnętrznego spokoju¹. Im dłużej wczytuję się w słowa wybitnego pianisty, twórcy nietuzinkowych, często kontrowersyjnych interpretacji Glenna Goulda, tym bardziej dociera do mnie słuszność jego stwierdzenia. Po latach buntu, poszukiwań tożsamości i miejsca w muzyce, określenia kim jestem i kim chciałam kiedyś być, znalazłam wewnętrzny spokój, wynikający z pełnej świadomości, że jestem na właściwym miejscu i we właściwym czasie.

W mijającym roku obchodziliśmy m.in. 20-lecie europejskiej premiery *Credo* Krzysztofa Pendereckiego. Pod batutą Mistrza, dzieło zostało ponownie wykonane w Kościele św. Katarzyny w Krakowie, 15 września 2018 r., przez Orkiestrę i Chóry (Chłopięcy i Mieszany) Filharmonii Krakowskiej. Z racji zajmowanego przeze mnie stanowiska akompaniatora w FK, miałam zaszczyt pracować z chórem w przygotowaniu tego projektu. Jest to dla mnie moment refleksji. Dwadzieścia lat temu, wraz z Międzynarodowym Chórem Akademii Bachowskiej, prowadzonym finalnie przez Helmutha Rillinga, pracowałam pierwszy raz przy prawykonaniu tego dzieła. Z perspektywy czasu mogę stwierdzić, że od tego momentu rozpoczęła się moja przygoda pianistyczna z chórami. Nie przypuszczałam, że będzie to moja główna forma muzycznej działalności, a jednocześnie powód do ciągłego rozwoju i wielkiej satysfakcji.

---

¹Cyt. za: Stefan Rieger, *Glenn Gould czyli sztuka fugi*, Gdańsk 2007, s. 10

* * *

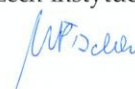
Muzyka zawsze wzbudzała we mnie skrajne emocje i dawała poczucie wolności, które tak bardzo ceniłam i cenię po dzień dzisiejszy. Stąd też wybór Akademii Muzycznej w Krakowie. Po ukończeniu Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki w Myślenicach (klasy o profilu humanistycznym) oraz Państwowej Szkoły Muzycznej II stopnia im. Władysława Żeleńskiego w Krakowie, w klasie Stefana Wojtasa – wybitnego pedagoga i wieloletniego Dyrektora szkoły, podjęłam studia na krakowskiej uczelni muzycznej. Wybrałam dwa kierunki, z którymi zdecydowałam się związać swoją przyszłość zawodową: *Instrumentalistykę* (ze specjalnością: gra na fortepianie w klasie dr hab. Romany Podsadeckiej-Ostafil) oraz *Wychowanie Muzyczne* (ze specjalnością: prowadzenie zespołów wokalnych i wokально-instrumentalnych w klasie ad. Ewy Mizerskiej-Golonek). Nie przeczuwałam wówczas, że te dwa kierunki okażą się tak niezwykle komplementarne, że rozbudzą we mnie pasję, której nie oczekiwałam. Pierwsze próby pracy z zespołem chóralnym w charakterze akompaniatora podjęłam już na drugim roku studiów, z Chórem Mieszanym Akademii Muzycznej w Krakowie. Współpraca ta, rozpoczęta dość wcześnie, była efektem dostrzeżenia i docenienia przez prowadzących *Chór*, mojej umiejętności szybkiego czytania nut *a'vista*. Umiejętności tak niezbędnej w pracy pianisty-akompaniatora. Na studiach dodatkowo zaczęłam praktykować czytanie partytur chóralnych. Początkowo czterogłos stanowił wielkie wyzwanie, ale znalazłam sposób na szybkie czytanie w układach pionowych i obecnie, śmiało mogę stwierdzić, iż posiadałam dodatkowy atut jako pianistka: nie tylko biegle czytanie nut ale i sprawne realizowanie partytur *a'vista*. Te umiejętności nadały mojemu akompaniowaniu nowego wymiaru. Moment, w którym wiedziałam, że będę próbować swoich sił w korepetytorstwie chóralnym to przytaczany przeze mnie fakt mojego udziału, jako akompaniatora, w Akademii Bachowskiej. Przygotowując realizację *Credo* Krzysztofa Pendereckiego, z Międzynarodowym Chórem Mieszanym, do prawykonania europejskiego pod

dyrekcją Helmutha Rillinga, byłam studentką V roku. Konfrontacja z zespołem, dyrygentem, udana praca nad bardzo ciężkim wyciągiem fortepianowym, umocniły mnie w moim postanowieniu. Odkryłam piękno literatury wokalnoinstrumentalnej i zwróciłam uwagę, że praca z zespołem chóralnym – jako akompaniator – daje mi poczucie niesamowitego spełnienia i stawia przede mną wielkie wyzwania.

Podczas studiów, oprócz pracy z uczelnianym Chórem, rozpoczęłam współpracę projektową z Zespołem Madrygalistów *Capelli Cracoviensis*, Chórem Polskiego Radia oraz Chórem Mieszanym Filharmonii Krakowskiej. Zakończenie studiów nie rozwiązało współpracy z Akademią Muzyczną, wręcz przeciwnie. Otrzymałam propozycję stałej pracy jako akompaniator w Katedrze Chóralistyki. Równocześnie zostałam zatrudniona w Zespole Szkół Muzycznych im. Mieczysława Karłowicza na stanowisku nauczyciela fortepianu. Jednak po objęciu stanowiska akompaniatora – korepetytora Chóru Mieszanego Filharmonii Krakowskiej w roku 2006, postanowiłam skoncentrować się zawodowo wyłącznie na tej właśnie aktywności jednocześnie rozwijać się jako pianista w licznych przedsięwzięciach artystycznych. W roku 2008 obroniłam pracę doktorską związaną silnie z uprawianą przeze mnie działalnością, pt: *Rola fortepianu w twórczości Benjamin Brittena. Od solo do accompagnato* (promotor- prof. Janina Werner). W ramach przewodu doktorskiego zarejestrowałam na płycie wraz z Pawłem Wajrakiem (skrzypce), Pawłem Odorowiczem (altówka), Maciejem Gallasem (tenor) oraz Chórem Męskim, który prowadziłam od fortepianu, najciekawsze utwory wokalnoinstrumentalne autora *War Requiem*, m.in. *Holiday Diary* op. 5, *Suita na skrzypce i fortepian* op. 6 czy *The Ballad of Little Mugrave and Lady Barnard*.

W ciągu ostatnich kilkunastu lat moja praca i moje zainteresowania koncentrują się wokół Akademii Muzycznej w Krakowie, Filharmonii Krakowskiej i Stowarzyszenia Małopolska Manufaktura Sztuki. Na gruncie tych trzech instytucji

staram się aktywnie działać i wciąż rozwijać zarówno w sferze artystycznej, jak i dydaktycznej oraz organizacyjnej.

SFERA ARTYSTYCZNA

Moja działalność koncertowa oscyluje wokół muzyki kameralnej: instrumentalnej oraz wokalnie-instrumentalnej. Od początku odkrycia własnej tożsamości artystycznej koncentruje się wyłącznie na literaturze, która odzwierciedla moją osobowość i miejsce w sztuce. Wybieram w związku z tym projekty, w których mogę pokazać się jako artystka, pianistka i kameralistka. W moim dorobku koncertowym znajdują się następujące dzieła: *Mała Msza Uroczysta* Gioacchino Rossiniego (na chór, solistów, 2 fortepiany i organy); *Carmina Burana* Carla Orffa (wersja na chór, solistów, 2 fortepiany oraz zespół perkusyjny); *Liebeslieder* oraz *Neuliebeslieder* Johannesesa Brahmsa (na chór, i fortepian na 4 ręce) oraz *Ziegeunerlieder* (na chór i fortepian); *Misa tango* Martina Palmeriego (na chór, solistów, orkiestrę oraz fortepian i bandoneon), jak również: *Karnawał zwierząt* Camille'a Saint-Saënsa, *Małe requiem dla pewnej polki* Henryka Mikołaja Góreckiego, *Psalmy Dawida* Krzysztofa Pendereckiego. Współpracowałam z Chórem i Orkiestrą Filharmonii Krakowskiej, Capellą Cracoviensis, Orkiestrą Filharmonii Podkarpackiej, Polskim Chórem Kameralnym, Chórem Mieszanym Katedry Wawelskiej. Zespoły te prowadzili m.in.: Jan Łukaszewski, Maciej Tworek, Andrzej Korzeniowski, Paweł Przytocki i Stanisław Krawczyński. W trakcie ostatnich kilku lat byłam zapraszana przez organizatorów *Festiwalu Jana Kiepury* w Krynicy, *Letniego Festiwalu Muzycznego* w Kalwarii Zebrzydowskiej, *Festiwalu Muzyki Kameralnej Muzyka w Starych Balicach*, wreszcie *Festiwalu Wawel o zmierzchu* w Krakowie.

Oprócz literatury chóralnej, nieustannie poszerzam repertuar z kręgu muzyki instrumentalnej oraz wokalnej. Stąd też w mojej działalności koncertowej znajdują

miejsce recitale wokalne oraz koncerty z zespołami kameralnymi. W przypadku muzyki wokalne wciąż poszerzam swój repertuar o literaturę operową, operetkową i pieśniową (utwory Fryderyka Chopina, Karola Szymanowskiego, Piotra Czajkowskiego, Franciszka Schuberta, Roberta Schumanna, Hugo Wolfa).

Ważnym punktem mojej działalności artystycznej stał się projekt *Mosty*, stworzony przez członków Stowarzyszenia Małopolska Manufaktura Sztuki. Jego założeniem stało się promowanie kameralnej muzyki kompozytorów krakowskich, tej z ubiegłego stulecia, oraz tej napisanej specjalnie na zamówienie organizatorów. Udział w prawykonaniach utworów dał mi możliwość obcowania nie tylko z muzyką moich kolegów i koleżanek, ale również pracy z wybitnym artystami – pedagogami naszej uczelni.

Nie ukrywam, że całość mojej pracy artystycznej sprawia mi niesamowitą satysfakcję ze względu na repertuar jaki proponują mi organizatorzy lub sami dyrygenci.

SFERA DYDAKTYCZNA

W sferze dydaktycznej skupiam się na łączeniu pracy pianisty – korepetytora i akompaniatora – Chóru Akademickiego macierzystej uczelni, Chóru Mieszanego Filharmonii Krakowskiej oraz na zajęciach z dyrygentury symfonicznej. Ze względu na specyfikę obranego przez mnie profilu zawodowego, biorę udział w kursach mistrzowskich (min.: z Helmuthem Rillingiem, Gabrielem Chmurą), mam zaszczyt obcować z wybitnymi dyrygentami światowej sławy (takimi jak: Christopher Hogwood, Kent Nagano, John Axelrod, Paul Eswood, Jean-Luc Tingaud, Roland Bader, Antoni Witt, Tadeusz Strugała, Tadeusz Wojciechowski, Michał Dworzyński czy Łukasz Borowicz), podczas przygotowywania wielkich dzieł oratoryjnych z chórami. Pracując, jednocześnie poznaję kolejne arcydzieła z literatury muzycznej, zarówno wokalnie-instrumentalnej, jak i instrumentalnej. Poszerzam repertuar

o dzieła kompozytorów XXI wieku, biorąc niejednokrotnie udział w licznych prawykonaniach. Mając specjalizację wynikającą z doświadczenia w pracy z chórem, czytania partytur wokalnych oraz wokalnie-instrumentalnych oraz biegłego czytania nut *a'vista*, stworzyłam autorski program nauczania przedmiotu *Akompaniament chóralny*. Aktualnie znajduje się on w ofercie studiów II stopnia kierunku: *Edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej* i skierowany jest do przyszłych adeptów sztuki chórmistrzowskiej. Program ten opiera się na zagadnieniach z kręgu literatury wokalnie-instrumentalnej i rozwija umiejętności z zakresu czytania partytur, kładąc nacisk na specyfikę obcowania z notacją kompozytorów XX i XXI wieku. Poszerza znajomość literatury oratoryjnej i operowej, oraz wiedzę praktyczną z zakresu pracy z zespołem chóralnym.

SFERA ORGANIZACYJNA

Sfera organizacyjna pełni w moim życiu zawodowym bardzo istotną rolę. Rozpoczynając pracę w Akademii Muzycznej na stanowisku akompaniatora równocześnie zostałam powołana, jako koordynator wydziałowy, do wdrożenia systemu punktów ECTS oraz na stanowisko sekretarza Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej. Brałam udział w licznych pracach organizacyjnych i artystycznych Katedry Chóralistyki do roku 2008, w którym to zostałam mianowana Prodziekanem Wydziału Twórczości, Interpretacji i Edukacji Muzycznej. Funkcję tę sprawowałam przez dwie kadencje, równocześnie podejmując prace w licznych komisjach, tych wydziałowych, instytutowych, wreszcie senackich. Byłam Przewodniczącą Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej przez ostatnią kadencję. Przeszłam pomyślnie trzy akredytacje: programową, międzynarodową oraz instytucjonalną. Zakończywszy pracę Prodziekana, nie zakończyłam licznych prac związanych z aktywnością organizacyjną. Zostałam powołana na Kierownika Zespołu Akompaniatorów na kierunku *Edukacja artystyczna w zakresie sztuki*

muzycznej. Wszłam w skład Uczelnianego Zespołu ds. oceny jakości pisemnych prac dyplomowych w Akademii Muzycznej w Krakowie, oraz Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów macierzystej uczelni- jako przewodnicząca. Zakończenie mojej pracy na stanowisku Prodziekana zbiegła się z początkiem mojej pracy dla Stowarzyszenia Małopolska Manufaktura Sztuki. Działania i założenia organizacji są bliskie moim ideałom, takim jak: promowanie kultury wysokiej wśród dzieci i młodzieży, wspieranie młodych talentów, propagowanie sztuki polskiej oraz wspieranie działalności artystyczno-naukowej. Platformą tych założeń stały się cykliczne formy wypowiedzi artystycznych: Festiwal Muzyki Kameralnej *Muzyka w Starych Balicach*, Letnia Manufaktura Sztuki, Hebdomadne Spotkania ze Sztuką oraz *Mosty*- organizowany wraz z Akademią Muzyczną w Krakowie, będący efektem działań trzech Katedr: Kameralistyki, Kompozycji i Katedry Teorii i Interpretacji Dzieła Muzycznego.

DZIEŁO ARTYSTYCZNE W POSTĘPOWANIU HABILITACYJNYM

Pragnęłam, aby dzieło artystyczne wskazane przeze mnie w postępowaniu habilitacyjnym, łączyło moją działalność artystyczną z działalnością dydaktyczną, akompaniatorską i wreszcie organizacyjną. Stąd też wielowymiarowość przedsięwzięcia. Projekt artystyczny **The City and the Sea**, jest moim autorskim pomysłem, wpisującym się w cykl projektowy Katedry Chóralistyki *Między Wschodem a Zachodem*. Łącząc twórców dwóch krańców świata – uznanego chórmistrza, cenionego kompozytora amerykańskiego Erica Whitacre'a oraz młodą kompozytorkę krakowską – Klaudię Rabię, pragnęłam tym samym połączyć dwa instrumenty: fortepian i głos ludzki, które przenikają się w mojej działalności nieustannie, znajdując sposób na koegzystencję.

Wybór amerykańskiego kompozytora Erica Whitacre'a był podyktowany po pierwsze: próbą wyjścia poza obszar muzyki europejskiej, który znajdował się w sferze moich zainteresowań oraz głębszych analiz w trakcie przygotowywania

pracy doktorskiej. Po drugie: chęcią przedstawienia literatury, która koncentrowałaby się wokół fortepianu i chóru. Obsada stała się zatem oczywistym kryterium w wyborze utworów, kładąc nacisk na wymienione dwa instrumenty. Kolejnym kryterium stał się tekst, oscylujący wokół tematyki świeckiej, wykorzystujący poezję, bądź mający elementy programowości. Finalnie do projektu zdecydowałam się wybrać dwa różne cykle: *The City and The Sea* oraz *Five Hebrew Love Songs* oraz cztery miniatury: *Glow*, *The Seal Lullaby*, *The Little Birds* oraz *She weeps over Ragoon*.

Cykl *The City and the Sea* (na chór i fortepian) został skomponowany do poezji Edwarda Estlina Cummingsa i składa się z pięciu części, opartych na dwóch podstawowych motywach: motywie miasta i motywie morza. Motyw miasta, przedstawiony został w krótkich, gwałtownych partiach chóralnych i klasterach diatonicznych fortepianu, z kolei motyw morza zabrzmiał w lirycznych sekwencjach chóru opartych na rozłożonych akordach instrumentu.

Cykl *Five Hebrew Love Songs* (na chór, fortepian, skrzypce i instrumenty perkusyjne), skomponowany do tekstów Hili Plitmann, to pięcioczęściowy cykl o miłości, wyrażonej z jednej strony w sposób liryczny i melancholijny – prowadzony zwłaszcza przez frazy chóralne oraz partię skrzypiec, z drugiej radośnie i tanecznie, podkreślony rytmicznością partii tamburynu oraz fortepianu.

Miniatury *Glow* oraz *The Seal Lullaby* (na chór i fortepian) opierają się na tematyce baśniowej, napisane zostały w konwencji muzyki filmowej. Utwór *Glow* powstał dla uświetnienia gali *the World of Color – Winter Dreams* zorganizowanej przez wytwórnię Disneya w Kalifornii, zaś *The Seal Lullaby* powstała w 2004 roku do planowanego filmu animowanego o tym samym tytule, opartego na historii zaczerpniętej z *Księgi Dżungli* Rudyarda Kiplinga. Miniatura *She weeps over Ragoon* (na chór żeński, fortepian, rożek angielski), utrzymana w niezwykle melodyjnych i delikatnych subtelnościach fortepianu i chóru żeńskiego, oparta na kanwie lirycznego rożka angielskiego, tworzy metafizyczny wręcz nastrój. I wreszcie *The*

Little Birds (na chór i fortepian) to miniatura utrzymana w charakterze onomatopiecznym, ulotnym, skomponowany dla przyjaciółki Kimberly Berclay.

Wybór Klaudii Rabiegi, młodej kompozytorki, absolwentki Akademii Muzycznej w Krakowie, nie jest przypadkowy. Klaudia Rabiega, kończąca klasę kompozycji prof. Anny Zawadzkiej-Gołosz oraz klasę kompozycji teatralnej, filmowej i użytkowej prof. Józefa Rychlika, ma już na swoim koncie pierwsze prawykonania na wielu festiwalach muzycznych w Polsce i za granicą, m.in.: w Warszawie podczas obchodów 20-lecia istnienia Federacji Ceacilianum, w Wambierzycach podczas Wambierzyckich Spotkań Muzycznych im. I. Reimanna, w Garwolinie, podczas uroczystej gali koncertowej wieńczącej Dni Muzyki Chóralnej 2017, a także na Węgrzech, podczas koncertu organizowanego z okazji XXIV Festiwalu w Vác. Kompozytorka, będąca członkiem Chóru Mieszanego Katedry Wawelskiej, niejednokrotnie zetknęła się czynnie z fakturą chóralną. Stąd też niezwykle łatwość z jaką porusza się w materii chóralnej.

Dwie kompozycje, będące jednocześnie prawykonaniami, zostały napisane do słów poety Edgara Allana Poe'a. Pierwszy z nich *For what as Easy* na chór i fortepian bazuje na zestawieniu chóru *a cappella* z wirtuozowskimi kadencjami fortepianu. Drugi utwór *The Bells* (na chór żeński i fortepian) subtelnym i delikatnym nastrojem wpisuje się w konwencję muzyki filmowej, tak bliskiej przecież Ericowi Whitacre'owi.

Do współpracy nad projektem artystycznym *The City and The Sea* zaprosiłam znany w środowisku Chór Mieszany Katedry Wawelskiej. Chór ten jest prowadzony przez młodego, ale posiadającego renomę w środowisku dyrygenta, Andrzeja Korzeniowskiego. Do projektu dołączyli wspaniali muzycy, z którymi niejednokrotnie miałam zaszczyt grać: skrzypek Paweł Wajrak, perkusista Tomasz Sobaniec oraz oboistka Katarzyna Łukawska. Projekt artystyczny został

zarejestrowany przez firmę DUX w dniach 11-14 maja 2018 roku w Auli Akademii Muzycznej Florianka w Krakowie. Koncert *The City and The Sea*, odbył się w auli Akademii Muzycznej Florianka, 23 czerwca 2018 roku.

* * *

Muzyka uczyniła mnie człowiekiem prawdziwie wolnym, a także dała poczucie własnej wartości. Znalazłam własną formę wypowiedzi muzycznej, sposób na samorealizowanie się, a jednocześnie na ciągle dokształcanie się i rozwój w wybranej przeze mnie specjalizacji. Obrona przeze mnie droga zawodowa jest formą, w jakiej umiem i chcę się wypowiadać artystycznie. Odwołując się do słów fińskiej kompozytorki Kaiję Saariaho, na zakończenie pragnę zaznaczyć, że *...sztuka musi być szczerą, w przeciwnym razie nie jest wiarygodna. To trudne, ale jedynie sensowne; (...) odkrywam w niej swoją duszę...².*

---

²Cyt. za: *Gdy komponuję, nie myślę o sobie, liczy się tylko muzyka*. Z Kaijå Saariaho rozmawia Agnieszka Draus, w: „Teoria Muzyki” 11 (2017), s. 125.